

УДК 159.9.072:316.356.2:378.091.33-057.85

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-1667-1681](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-1667-1681)

Вінтюк Юрій Володимирович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри Практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СПІЛКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІВ (на прикладі кінофільму «Весняні надії»)

Анотація. Стаття присвячена дослідженню можливостей використання засобів кіномистецтва як сучасного інноваційного методу підготовки майбутніх психологів до роботи з сімейними парами. У роботі показано, що сучасна парадигма вищої психологічної освіти потребує впровадження інтерактивних інструментів, таких як кінотренінг та психологічний аналіз, які дозволяють студентам візуалізувати складні теоретичні концепти та розвивати навички професійної діагностики.

На прикладі художнього фільму «Весняні надії» здійснено детальний аналіз динаміки сімейного конфлікту та процесу терапевтичної взаємодії. У статті розкрито сутність «конфлікту звички» і латентної кризи стосунків подружжя Соумсів, які перебувають у стані емоційної стагнації та «синдрому порожнього гнізда». Особливу увагу приділено аналізу професійної діяльності психолога-консультанта – доктора Берні Фелда. Ідентифіковано та систематизовано методи короткострокової стратегічної терапії та когнітивно-поведінкового підходу, що були застосовані у фільмі: директивність, орієнтація на дію, руйнування опору через парадоксальні завдання та відновлення фізичної інтимності як засобу комунікації.

У результаті дослідження визначено методичну цінність даного підходу до організації і проведення практичного заняття для навчального процесу. Встановлено, що аналіз специфіки спілкування в системі «клієнт-консультант» дозволяє студентам засвоїти етичні межі, техніки нейтралітету, активного слухання та опрацювання емоцій у безпечному освітньому середовищі. Зроблено висновки про те, що використання відеофрагментів з кінофільмів сприяє подоланню розриву між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю, формуючи у майбутніх фахівців здатність до глибокого аналізу міжособистісної комунікації та моделей поведінки в

кризових сімейних системах. Намічено перспективи подальшого впровадження сучасних освітніх технологій у курси «Сімейне консультування» та «Основи психологічного консультування».

Ключові слова: сімейне консультування, підготовка психологів, психологічний аналіз кінофільму, короткострокова стратегічна терапія, сімейний конфлікт, професійне спілкування, міжособистісна комунікація, психологічний опір, фільмотренінг, синдром «порожнього гнізда».

Vintyuk Yuri Volodymyrovych Candidate of Psychological Sciences (Ph. D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Practical Psychology and Pedagogy, Lviv State University of Life Safety, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

**PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF COMMUNICATION
IN THE PROCESS OF FAMILY COUNSELING IN
THE TRAINING OF PROFESSIONAL PSYCHOLOGISTS
(using the example of the film "Spring Hopes")**

Abstract. The article is devoted to the study of the possibilities of using film art as a modern innovative method of training future psychologists to work with married couples. The paper shows that the modern paradigm of higher psychological education requires the introduction of interactive tools, such as film training and psychological analysis, which allow students to visualize complex theoretical concepts and develop professional diagnostic skills.

Using the example of the feature film "Spring Hopes", a detailed analysis of the dynamics of family conflict and the process of therapeutic interaction is carried out. The article reveals the essence of the "conflict of habit" and the latent crisis of the Soames relationship, which is in a state of emotional stagnation and "empty nest syndrome". Special attention is paid to the analysis of the professional activities of the consulting psychologist - Dr. Bernie Feld. The methods of short-term strategic therapy and cognitive-behavioral approach that were used in the film were identified and systematized: directiveness, action orientation, resistance breaking through paradoxical tasks, and restoration of physical intimacy as a means of communication.

As a result of the study, the methodological value of this approach to organizing and conducting a practical lesson for the educational process was determined. It was established that the analysis of the specifics of communication in the "client-consultant" system allows students to master ethical boundaries, techniques of neutrality, active listening, and processing emotions in a safe educational environment. It was concluded that the use of video fragments from

films helps to bridge the gap between theoretical training and practical activities, forming in future specialists the ability to deeply analyze interpersonal communication and behavior patterns in crisis family systems.

Prospects for further implementation of modern light technologies in the courses "Family Counseling" and "Fundamentals of Psychological Counseling" are outlined.

Keywords: family counseling, training of psychologists, psychological analysis of a film, short-term strategic therapy, family conflict, professional communication, interpersonal communication, psychological resistance, film training, "empty nest" syndrome.

Постановка проблеми. Сучасна парадигма вищої психологічної освіти вимагає пошуку інноваційних методів навчання, які б дозволили майбутнім фахівцям не лише засвоїти теоретичні знання, а й розвинути «практичне бачення» міжособистісної динаміки. Особливої складності це набуває в контексті сімейного консультування, де психолог має справу з багаторівневою системою комунікації, прихованими конфліктами та за давними сценаріями.

Одним із ефективних інструментів підготовки є використання перегляду та психологічного аналізу кінофільмів, що дозволяє студентам безпечно й детально деконструювати процес терапевтичної взаємодії.

Мета статті: здійснення комплексного психологічного аналізу особливостей спілкування в системі «клієнт-консультант» і «чоловік-дружина» (на прикладі кінофільму «Весняні надії»), а також обґрунтування методичної цінності цього кейсу для підготовки майбутніх сімейних психологів.

Завдання статті:

- здійснити пошук наукових публікацій за темою дослідження; виявити наявні підходи до розгляду процесу психологічного консультування;
- розглянути особливості вивчення процесу психологічного консультування; виробити оптимальний підхід до його впровадження в навчальному процесі;
- здійснити психологічний аналіз кінофільму на основі запропонованого підходу, на прикладі кінофільму «Весняні надії»;
- з'ясувати можливі труднощі при вивченні процесу психологічного консультування в навчальному процесі та намітити шляхи їхнього подолання;
- зробити висновки з проведеної роботи і окреслити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Робота є продовженням попередніх досліджень у даному напрямку (див., напр.: [6; 7]); попередні напрацювання використовуються в даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікацій, в яких висвітлюються різні аспекти вивчення процесу психологічного консультування, з у навчальному процесі зокрема, виявлено не багато [1 - 18]. Слід також відзначити, що наведений виклад є продовженням низки статей на дану тему, які були опубліковані раніше (див., напр.: [5; 6]).

Питання підготовки практичних психологів основам психологічної допомоги, теорії та практики психоконсультування розглядали такі вчені, як В. Панок, Я. Чаплак, Я. Андрєєва (див., напр.: [9]), а також Є. Солодчук [13], Т. Яблонська [17], а також групи авторів [11, 14].

Стосовно теоретичних обґрунтувань застосування відеоматеріалів у навчальному процесі, їхнього впливу на глядача, варто відзначити публікації С. Бутмарчук [2; 3], І. Власенко та В. Фокіна [4], А. Іващенко [7], Г. Мироненка [8], А. Парасей-Гочер [10], Є. Черноіванової [15], а також М. Яновського [18].

Використання засобів кіномистецтва в освітньому процесі висвітлено у працях М. Андрєєвої [1] та Н. Сеньовської [12]. Щодо практичних розробок і технології проведення навчальних занять із застосуванням відеоматеріалів, варто назвати праці Н. Шубнікової [16].

Перелічені та деякі інші праці містять необхідний матеріал, із яким важливо ознайомити слухачів у процесі залучення їх до застосування відеоматеріалів у навчальному процесі; наявна у них інформація використана при проведенні даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Дослідження полягало у пошуку та подальшому розширенні можливостей використання навчальних відеоматеріалів у процесі підготовки фахових психологів. Наведений приклад навчальної роботи був реалізований під час викладання навчального курсу «Сімейне консультування» майбутнім психологам, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності. В якості наочного навчального матеріалу для проведення заняття, який підходить за тематикою і повинен зацікавити слухачів, був запропонований художній фільм режисера Девіда Френеля «Весняні надії» (2012), вибіркового перегляд якого й обговорення передбачено здійснити під час аудиторних занять.

Фільм «Весняні надії» – іронічна мелодрама про те, як повернути іскру у стосунки, що стали занадто буденними. Основні компоненти сюжету: головні персонажі – Кей та Арнольд, які одружені вже 31 рік. Їхнє життя стабільне, але абсолютно позбавлене романтики та близькості: вони

сплять у різних кімнатах, а їхні розмови зведені до обговорення сніданку чи рахунків. Кей, відчуваючи глибоку самотність, вирішує все змінити. Вона записує їх на інтенсивний курс терапії для пар до відомого фахівця, який живе в містечку Грейп-Хоуп.

Перед переглядом фільму студентом були поставлені питання, які запропоновано опрацювати після його перегляду. Далі наведено подані відповіді на поставлені питання, отримані в ході їхнього обговорення.

1. Кого можна віднести до головних персонажів фільму?

Кей Соумс – любляча дружина та домогосподарка, яка втомилася від ролі «невидимого додатка» до свого чоловіка. Вона тиха, терпляча, але водночас смілива; оскільки виступає ініціатором змін, попри страх і опір чоловіка. Відчуває, що їхній шлюб перетворився на порожню форму, і боїться провести решту життя в емоційній ізоляції. Кей дуже вразлива – від ніяковості в кабінеті терапевта до відчайдушного бажання знову бути бажаною.

Арнольд Соумс – чоловік Кей, типовий консерватор, який працює бухгалтером і понад усе цінує свій розпорядок дня. Він скупий на емоції, буркотливий та надзвичайно впертий. Вважає, що якщо нічого «не зламалося» (немає зрад чи скандалів), то і лагодити нічого не треба. Спочатку він погоджується на поїздку лише під тиском дружини, боячись втратити її, хоча сама ідея терапії здається йому абсурдною та марнотратною.

Протягом фільму ми бачимо, як під шаром броні ховається чоловік, який просто забув, як виражати кохання, і дуже боїться зазнати невдачі.

Доктор Берні Фелд – відомий психотерапевт, спеціаліст із сімейних стосунків. Спокійний, розсудливий та дуже прямий. Він не використовує складних термінів, а ставить незручні запитання, які змушують пару дивитися правді в очі. Виступає каталізатором у розвитку подій. Його завдання – змусити Кей і Арнольда знову почати торкатися одне одного (буквально і фігурально) через серію практичних вправ. Фелд максимально серйозний і професійний, що створює цікавий контраст із хаотичними емоціями головних героїв.

Карен – барменша, з'являється у невеликій, але важливій для розвитку сюжету сцені, коли головна героїня намагається набратися сміливості поза кабінетом лікаря, вона допомагає їй зробити крок до мети. Карен – це персонаж, з яким Кей може бути максимально відвертою, бо вони незнайомки. Вона стає тією жінкою, з якою Кей радиться щодо інтимних аспектів і того, як «розпалити іскру».

Карен відповідає на її запитання прямо, без зайвої сором'язливості, що дає Кей необхідний поштовх до дії.

2. Що виступає рушієм, котрий розгортає події фільму?

Таким рушієм виступає прихований хронічний конфлікт між членами сім'ї Соумсів: чоловіком Арнольдом і дружиною Кей. Це так званий «конфлікт звички». За 30 років вони настільки пристосувалися до незадоволеності, що вона стала їхньою нормою.

Рушійна сила фільму — це саме перетворення цього тихого, вбивчого для стосунків конфлікту на відкрите протистояння, де нарешті можна почути одне одного. Можна сказати, що доктор Фелд у фільмі виступає не як миротворець, а як людина, що загострює конфлікт, щоб нарешті вивести його на поверхню і розв'язати.

3. Чим зумовлені сімейні проблеми подружжя Соумсів?

Ситуація, у якій опинилися Кей та Арнольд, не виникла за один день. Це результат багаторічного нашарування звичок, страхів і соціальних установок. Основні причини, чому їхній шлюб опинився в глухому куті:

- Пріоритет «батьківства» над «партнерством» – як і багато пар їхнього покоління, Соумси повністю присвятили себе вихованню дітей. Тому коли діти поїхали, Кей і Арнольд раптом усвідомили, що вони – незнайомці: весь цей час вони розмовляли про дітей, а не одне з одним.

- Знецінення спілкування та «безпечна тиша»: з роками вони виробили механізм уникання гострих кутів, щоб не сперечатися і не спричиняти біль, вони почали приховувати та замовчувати свої потреби. Тепер тиша стала їхньою зоною комфорту. Але проблема в тому, що неможливо вимкнути лише негативні емоції, бо разом із ними вимикаються і позитивні.

- Надважливість рутини для Арнольда, оскільки для нього передбачуваність дорівнює безпеці. Сніданок в один і той самий час, перегляд того самого каналу, робота з цифрами – це його спосіб тримати світ під контролем. Тепер будь-яка спроба Кей внести щось нове (наприклад, романтичну вечерю) сприймалася ним як загроза його внутрішньому спокою.

- Соціальні очікування та страх осуду: вони належать до покоління, де розлучення вважалося чимось надзвичайним, а похід до психолога – ознакою «божевілля» або ганьби. Вони терпіли холодність, бо «так живуть усі». Кей було соромно зізнатися, що вона почувається самотньою поруч із чоловіком.

- Фізичне віддалення – це стало «останнім цвяхом». Коли пара перестає ділити спільний інтимний простір, зникає окситоцин – гормон прив'язаності, який виділяється при звичайних дотиках, без тілесного контакту вони стали просто співмешканцями, які живуть поряд і ведуть спільний бюджет.

Отже, основна причина появи ситуації, що склалася – інерція. Вони просто плвли за течією життя, сподіваючись, що все налагодиться саме собою.

Як влучно зауважує доктор Фелд, стосунки подібні до м'яза: якщо його не тренувати, він атрофується. Кей виявилася тією, хто першою помітила цю атрофію і вирішила почати «реабілітацію».

4. Який психологічний діагноз можна поставити подружжю Соумс?

У психології стан родини Соумс часто описують наступними симптомами:

– «Синдром порожнього гнізда» – це психологічний стан, який переживають батьки, коли їхні діти дорослішають і залишають рідну домівку. Коли діти пішли, виявилось, що подружжя розівчилося спілкуватися одне з одним як чоловік і жінка, залишившись лише в ролях «мами» і «тата».

– Емоційна депресія стосунків (або «параліч близькості»): це не клінічна депресія однієї людини, а стан самого шлюбу. Симптоми: повна відсутність конфліктів (бо їм уже байдуже), відсутність спільних інтересів і фізичного контакту. Вони живуть як сусіди по квартирі, що ведуть спільне господарство.

– Функціональна алекситимія Арнольда – як його нездатність розуміти та описувати свої почуття. Арнольд не є злим, він просто емоційно заблокований. Він висловлює любов через стабільність: ходить на роботу, не зраджує. Для нього це і є кохання, він не розуміє, навіщо говорити про почуття.

– Втрата лібідо на фоні рутини: доктор Фелд працює з ними саме в цьому напрямку. Їхня проблема не медична, а психологічна. Через роки невисловлених образ і побутової нудьги їхнє сексуальне життя просто атрофувалося.

Отже, на думку сімейного психотерапевта, ситуацію, зображену у фільмі, можна характеризувати як цілком конкретний психологічний діагноз – «втрата зв'язку». Основна проблема не в тому, що Соумси розлюбили одне одного, а в тому, що перестали бути цікавими одне одному.

5. Якого напрямку психологічного консультування притримується доктор Берні Фелд?

Доктор Берні Фелд використовує методи, які найхарактерніші для короткострокової стратегічної терапії та когнітивно-поведінкової терапії, з елементами секс-терапії. Зокрема, для нього характерні:

– орієнтація на дію – він не витрачає час на копання в дитячих травмах клієнтів; натомість зосереджується на конкретних домашніх завданнях, він виходить із принципу: «Щоб змінити почуття, потрібно змінити поведінку»;

– директивність і структура: його підхід є досить жорстким і структурованим; Фелд виступає не просто слухачем, а активним керівником процесу; він ставить прямі, іноді незручні запитання про інтимне життя, не дозволяючи героям уникати відповідей за допомогою жартів чи роздратування;

– секс-терапія – велику частину роботи займає саме відновлення сексуальної близькості; психотерапевт розглядає секс не як додаток до кохання, а як фундаментальний засіб комунікації, який у цієї пари повністю «зламався»;

– робота «тут і зараз»: Фелд фокусується на поточному стані стосунків, його мета – за один інтенсивний тиждень зламати старі моделі поведінки та замінити їх новими.

Отже, метод доктора Фелда – це прагматична сімейна терапія. Він впевнений, що навіть якщо почуття з часом охололи, їх можна «реанімувати» через вольові зусилля та зміну щоденних ритуалів.

б. Які можливості і способи подолання наявної ситуації, для відновлення втрачених подружніх стосунків?

Фільм «Весняні надії» є чудовим посібником із «реанімації» стосунків, оскільки на прикладі родини Соумсів і методів доктора Фелда можна виділити конкретні можливості та способи подолання наявної глибокої кризи. Основні кроки, які допомогли героям і які є універсальними для відновлення близькості:

– Визнання проблеми та «вихід із тіні»: перший і найважчий крок – припинити вдавати, що все гаразд. Кей відверто каже Арнольду, що вона нещасна, це руйнує його зону комфорту, але створює простір для правди. Спосіб досягнення: відверта розмова без звинувачень; використання «Я-повідомлень» (наприклад, «Мені самотньо», а не «Ти мене ігноруєш»).

– Зміна місця перебування – поїздка в Грейп-Хоуп була важливою не лише через терапію, а й через відрив від побуту. Коли люди виходять з дому, де кожна чашка і кожен куток нагадують про роки мовчання, мозок починає працювати інакше. Спільна подорож або навіть просто вихід у нове місце, де ви не маєте звичних соціальних ролей (приготування вечері, ремонт, перегляд ТБ).

– Відновлення фізичного зв'язку через «не можу»: доктор Фелд наполягав на вправах, які здавалися Арнольду безглуздими. Однак тіло часто пам'ятає кохання краще, ніж мозок, а фізичний контакт запускає вироблення окситоцину, відбувається поступове повернення дотиків.

– Робота з посередником – Арнольд був скептиком, але присутність третьої, нейтральної сторони була вирішальною. Тому доктор Фелд ставив запитання, які партнери боялися поставити одне одному. Посередник

допомагає «перекласти» претензії на мову потреб, що можна реалізувати через звернення до сімейного психолога.

– Спільне вивчення потреб і фантазій: одна з найсмішніших і найважливіших ліній фільму – коли герої дізнаються про інтимні бажання одне одного.

Для кожного з них це можливість відкрити партнера заново. Тому використана техніка «Побачення як уперше». Уявіть, що ви нічого не знаєте про партнера, через що ставите йому запитання про його мрії, страхи та вподобання сьогодні, а не в день весілля.

– Свідоме рішення «бути разом» щодня: фінал фільму показує, що оновлення обітниць – це не просто свято, а нова домовленість. Тому доречним є встановлення нових традицій; наприклад, «15 хвилин без гаджетів тільки для нас» або щотижневі побачення. Це вимагає дисципліни стосунків, особливо від таких людей, як Арнольд.

Відтак, головна можливість подолання кризи полягає у взаємних поступках: Кей довелося проявити неймовірне терпіння, а Арнольду – нетипову для нього гнучкість.

7. Які прийоми і методи роботи з сім'єю використано?

Доктор Фелд використовує *методику «малих кроків»*, яка спочатку здається Арнольду безглуздою, але поступово виявляється дуже дієвою. Основні вправи, через які довелося пройти парі:

1. Вправа «Обійми» – це було їхнє перше домашнє завдання. Доктор Фелд наказав їм обійматися протягом певного часу (спочатку декілька секунд, потім довше). Для того, щоб відновити фізичний контакт, який зник роками. Сцена дуже ніякова: Арнольд стоїть нерухомо, наче стовп, а Кей намагається знайти зручну позу. Це демонструє, наскільки чужими вони стали на фізичному рівні.

2. Спільна ніч в одному ліжку: протягом багатьох років Кей і Арнольд спали в різних кімнатах. Проте терапевт наполіг, щоб вони почали спати разом, для того, щоб порушити звичну рутину та змусити знову ділити спільний простір. Ця вправа показала, що найбільший бар'єр – це не відсутність кохання, а закостенілий егоїзм і страх дискомфорту.

3. «Відверті розмови про бажання» – одна з найважливіших частин терапії. Доктор Фелд ставив прямі запитання про їхні сексуальні фантазії та потреби, маючи на меті зруйнувати стіну сорому. При цьому Кей виявилася набагато сміливішою, ніж можна було очікувати, тоді як Арнольд був шокований і намагався закритися жартами або агресією.

4. Практичне побачення в готелі: доктор порадив їм вийти за межі кабінету і спробувати влаштувати романтичну вечерю з продовженням у готелі, для перенесення отриманих знань у реальне життя. Це призвело до

однієї з найсмійніших і водночас найсумніших сцен у фільмі, коли Кей намагається бути «фатальною жінкою», але все йде не за планом. Фільм показує, що *близькість – це робота*, а не магія, яка повертається сама собою, а серія свідомих (і часто незручних) дій. Доктор Фелд виступає не просто як порадник, а як «тренер», який змушує їх робити емоційну гімнастику.

8. *Яке завершення і результат сімейного консультування?*

Шлях головних персонажів до оптимістичного фіналу був досить непростим. Поїздка в Грейп-Хоуп закінчилася не зовсім так, як сподівалася Кей, але вона стала каталізатором для справжніх змін. Попри всі зусилля доктора Фелда, інтенсивний тиждень терапії завершився на досить мінорній ноті. Остання спроба Кей і Арнольда зблизитися в готелі пройшла ніяково, і Арнольд знову «закрився». Вони повернулися додому, і здавалося, що все залишиться як і раніше: окремі кімнати, мовчазні сніданки та звична рутинна. Однак в процесі роботи були забезпечені умови для того, щоб у стосунках подружжя наступив переломний момент. Тому фільм завершується зворушливою й оптимістичною сценою: Кей і Арнольд оновлюють свої шлюбні обітничі на березі океану в присутності своїх дітей та друзів.

Фільм підводить до думки, що терапія – це не чарівна пігулка, яка виправляє все за тиждень. Поїздка була лише початком, а справжнє зцілення відбулося вже вдома, коли партнери почали працювати над шлюбом щодня.

9. *Як виглядає психологічна схема кризи стосунків?*

Як видно з динаміки стосунків у фільмі, проблема не в конфлікті (вони майже не сваряться), а в байдужості. Як стверджують психологи, протилежність любові – це не ненависть, а саме байдужість. Відтак, головна проблема фільму – це страх бути вразливим. Персонажі, особливо Арнольд, бояться відкритися, бо це може завдати болю або змусити щось змінювати. Фільм доводить, що без ризику та чесності стосунки приречені на повільне згасання.

10. *Особливості професійного спілкування сімейного консультанта з клієнтами в ході роботи з ними.* Професійне спілкування сімейного консультанта – у фільмі це доктор Берні Фелд – це тонкий інструмент, який балансує між науковим підходом і глибокою емпатією. Робота з парами, що перебувають у тривалій кризі, має свої специфічні особливості, а саме:

1. Дотримання нейтралітету та багатосторонньої емпатії. Одна з найскладніших навичок – не ставати на бік одного з партнерів. Консультант не шукає «винного». Якщо він підтримає Кей, Арнольд закрийється ще сильніше, а якщо підтримає Арнольда – Кей втратить надію. У даному випадку мета – створити безпечний простір, де кожен певен, що його чують. Доктор Фелд використовує техніку активного слухання, щоб валідувати почуття обох.

2. Структурованість і директивність. У роботі з такими клієнтами, як Арнольд, консультант часто діє як «тренер». Коли пара не знає, з чого почати, консультант дає конкретні вправи, як домашні завдання. Це переводить абстрактні розмови про «любов» у площину конкретних дій, що знижує тривогу; Арнольду легше виконати чітку інструкцію, ніж «просто бути романтичним».

3. Робота з опором. Клієнти часто приходять на терапію під тиском або з великим скепсисом (як Арнольд). Консультант не сперечається через опір, а приймає його. Він спокійно реагує на роздратування або сарказм, розуміючи, що за цим стоїть страх змін, що допомагає парі знизити емоційне напруження.

4. Мова запитань і перефразування. Консультант працює як перекладач. Коли Кей каже: «Ти ніколи не дивишся на мене», консультант допомагає їй перефразувати це в: «Я потребую твоєї уваги». А замість «Чому ви злитесь?», консультант може запитати: «Як ви думаєте, що відчуває Кей, коли ви відвертаєтесь?». Це змушує партнерів вийти з власної емоційної «бульбашки».

5. Контейнування емоцій. Консультант стає «контейнером» для болю, гніву та відчаю пари. Коли Кей та Арнольд починають сваритися або плакати, доктор Фелд не зупиняє їх одразу, а дозволяє цим емоціям вийти назовні, щоб вони не перетворилися на руйнівний скандал.

6. Етичні межі та професійна дистанція. Незважаючи на те, що розмови йдуть про дуже інтимні речі, консультант залишається професіоналом. Він не дає особистих порад типу «я б на вашому місці розлучився». Він лише підсвічує шляхи, а рішення завжди залишається за парою.

Отже, професійне спілкування сімейного консультанта – це поєднання терпіння, чесності та технічності. Доктор Фелд зміг «пробити» стіну Арнольда саме завдяки тому, що не тиснув, а методично й професійно створював умови, де мовчати стало важче, ніж почати говорити.

На завершення необхідно відзначити, що в процесі здійснення робота над фільмом виглядала не так чітко і зрозуміло, як викладений вище її кінцевий результат. Так, на початку обговорення фільму студенти не відразу включилися в процес, і переважно констатували певні особливості сюжету. Виникла небезпека суб'єктивізму та надмірного захоплення переказом зображених подій; тому завданням викладача стало спрямувати дискусію в русло професійного аналізу. В основному це було здійснено за рахунок використання чітких діагностичних схем аналізу, і формулюванням відповідних запитань для обговорення. Тобто було використано недирективне керівництво процесом, як і у професійному консультуванні

гуманістичого напрямку, де викладач обрав роль модератора процесу. Загалом технологія недирективного консультування вже була відома студентам з попередніх занять, на яких вони вивчали «сократівський діалог» та освоювали процедуру його проведення. Саме цей підхід забезпечив позитивний результат заняття, що й дозволило досягнути поставленої мети.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє констатувати наступне.

1. Аналіз наукових публікацій підтвердив, що попри значний інтерес до медіаосвіти, використання художнього кінематографа як моделі реального сімейного консультування є недостатньо розробленим напрямком. Встановлено, що найоптимальнішим підходом для навчання майбутніх психологів є інтеграція фільмоаналізу в структуру практичних занять, що дозволяє поєднати теоретичні конструкти з візуальною діагностикою міжособистісних взаємин.

2. На прикладі сім'ї Соумсів продемонстровано механіку «латентного хронічного конфлікту», зумовленого ерозією спілкування, синдромом «порожнього гнізда» й емоційною депресією стосунків. Виявлено, що рушієм сюжету і терапевтичного процесу виступає перехід від пасивного незадоволення до відкритої конфронтації, ініційованої одним із партнерів.

3. Аналіз роботи доктора Берні Фелда дозволив ідентифікувати його підхід як короткострокову стратегічну терапію з елементами когнітивно-поведінкових методів і секс-терапії. Доведено, що в роботі з ригідними, емоційно закритими клієнтами найефективнішими є директивність, орієнтація на дію та використання парадоксальних завдань, що руйнують звичні сценарії.

4. Вивчення процесу консультування через призму кінотвору дозволяє майбутнім фахівцям безпечно відстежувати професійні компетенції терапевта: дотримання нейтралітету, роботу з психологічним опором, техніки перефразування та контейнування емоцій. Це сприяє формуванню вміння розрізняти вербальні й невербальні маркери кризових станів сім'ї.

5. Основними труднощами при вивченні даного процесу в навчальному залі є ризик суб'єктивізму та надмірне захоплення сюжетною лінією на шкоду професійному аналізу. Шляхом подолання цих перешкод є використання чітких діагностичних схем і структурованих запитань для обговорення.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці комплексного методичного інструментарію на основі інших кінофільмів.

Література:

1. Андрєєва М. Використання виховного потенціалу кіномистецтва в підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери. *Освітні обрії*. № 2(57), ч. 2, 2023. С. 73-75.

2. Бутмарчук С. В. Кінотерапія та кінотренінг або кіно замість ліків (інтерактивний метод роботи практичного психолога). URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html>

3. Бутмарчук С. В. Кінотренінг як інтерактивний метод роботи практичного психолога. Збірник тренінгових занять для учнів, батьків, педагогів. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html>

4. Власенко І. А., Фокіна В. А. Кінотренінг як практика успішної комунікації особистості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки. 2019. Вип. 1. С. 101-106.

5. Вінтюк Ю. В. Принципи формування професійної компетентності майбутніх психологів. *Молодий вчений*. – 2017. – № 6 (46). – Ч. III. – С. 216-221.

6. Вінтюк Ю. В. Критерії сформованості професійної компетентності майбутніх психологів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. – 2017. – № 1. – С. 74-84.

7. Іващенко А. С. Теоретичний аналіз проблеми надання психологічної допомоги сім'ям та особливості роботи сімейного консультанта. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/229857973.pdf>

8. Мироненко Г. В. Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrening-resurs-osobystisnogo-ro/>

9. Панок В. Г., Чаплак Я. В., Андреева Я. Ф. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник / за заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.

10. Парасей-Гочер А. О. Кінотренінг як метод духовного зростання підлітків – вихователів інтернатних закладів // *Теорія і практика сучасної психології*. № 2. 2018. С. 163-167.

11. Психологічне забезпечення сімейного консультування URL: <https://studfile.net/preview/10368808/page:15/>

12. Сеньовська Н. Л. Художній фільм як засіб навчання студентів-педагогів під час вивчення курсу «Педагогіка». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2016. № 3. 224 с. Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ, 2016. С. 201-207.

13. Солодчук Є. С. Сімейне консультування як вид психологічної допомоги сім'ї. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/305>

14. Технологія організації сімейного консультування. URL: https://www.dkpp.com.ua/sim_k_k_lekc

15. Черноіванова Є. В. Кінотренінг у розвитку професійної суб'єктивності студентів-психологів. URL: http://psih.pp.ua/03136_.html

16. Шубнікова Н. Кінотренінг на тему «Перезавантаження свого життя». URL: <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittya.html>

17. Яблонська Т. М. Сімейне консультування як засіб розвитку позитивної ідентичності підлітка. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2016/10.pdf

18. Яновський М. І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача: дис. ... канд. психол. наук. Харк. нац. пед ун-т ім В. Н. Каразіна. Х., 2005. 290 с.

References:

1. Andreieva, M. (2023). Vykorystannia vykhovnoho potentsialu kinomystetstva v pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Using the educational potential of cinema in the training of future social workers]. *Osvitni obrii [Educational Horizons]*, 2(57), part 2, 73-75.
2. Butmarchuk, S. V. (n.d.). *Kinoterapiia ta kinotrening abo kino zamist likiv (interaktyvnyi metod roboty praktychnoho psykholoha)* [Cinematherapy and cinema training or cinema instead of medicine (an interactive method of a practical psychologist's work)]. <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html>
3. Butmarchuk, S. V. (n.d.). *Kinotrening yak interaktyvnyi metod roboty praktychnoho psykholoha. Zbirnyk treninhovykh zaniat dlia uchniv, batkiv, pedahohiv* [Cinema training as an interactive method of practical psychologist's work. Collection of training sessions for students, parents, teachers]. <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktychnoho-psihologa-zbirnyk-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html>
4. Vlasenko, I. A., & Fokina, V. A. (2019). Kinotrening yak praktyka uspishnoi komunikatsii osobystosti [Cinema training as a practice of successful personality communication]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Psykholohichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences]*, (1), 101-106.
5. Vintiuk, Yu. V. (2017). Pryntsypy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv [Principles of forming professional competence of future psychologists]. *Molodyi vchenyi [Young Scientist]*, 6(46), part III, 216-221.
6. Vintiuk, Yu. V. (2017). Kryterii sformovanosti profesiinoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv [Criteria for the formation of professional competence of future psychologists]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity [Pedagogy and Psychology of Vocational Education]*, (1), 74-84.
7. Ivashchenko, A. S. (n.d.). *Teoretychnyi analiz problemy nadannia psykholohichnoi dopomohy sim'iam ta osoblyvosti roboty simeinoho konsultanta* [Theoretical analysis of the problem of providing psychological assistance to families and features of the family counselor's work]. <https://files01.core.ac.uk/download/229857973.pdf>
8. Myronenko, H. V. (n.d.). *Kinotrening: resurs osobystisnoho rozvytku* [Cinema training: a resource for personal development]. <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrening-resurs-osobystisnogo-ro/>
9. Panok, V. H., Chaplak, Ya. V., & Andreieva, Ya. F. (2019). *Osnovy psykholohichnoi dopomohy: teoriia ta praktyka psykholohichnoi konsultuvannia: navch. posibnyk* [Foundations of psychological assistance: theory and practice of psychological counseling: textbook] (V. H. Panok & I. M. Zvarych, Eds.). Chernivtsi National University.
10. Parasei-Hocher, A. O. (2018). Kinotrening yak metod dukhovnoho zrostannia pidlitkiv – vykhovateliv internatnykh zakladiv [Cinema training as a method of spiritual growth of adolescents – educators of boarding schools]. *Teoriia i praktyka suchasnoi psykholohii [Theory and Practice of Modern Psychology]*, (2), 163-167.
11. *Psykholohichne zabezpechennia simeinoho konsultuvannia* [Psychological support of family counseling]. <https://studfile.net/preview/10368808/page:15/>
12. Senovska, N. L. (2016). Khudozhnii film yak zasib navchannia studentiv-pedahohiv pid chas vyvchennia kursu «Pedahohika» [Feature film as a means of training student teachers during the study of the "Pedagogy" course]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho*

natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika [Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Pedagogy], (3), 201-207.

13. Solodchuk, Ye. S. (n.d.). *Simeine konsultuvannia yak vyd psykholohichnoi dopomohy sim'i* [Family counseling as a type of psychological assistance to the family]. <https://ap.uu.edu.ua/article/305>

14. *Tekhnolohiia orhanizatsii simeinoho konsultuvannia* [Technology of organizing family counseling]. <https://www.dkpp.com.ua>

15. Chernoiwanova, Ye. V. (n.d.). *Kinotrening u rozvytku profesiinoi sub'iektyvnosti studentiv-psykholohiv* [Cinema training in the development of professional subjectivity of psychology students]. http://psih.pp.ua/03136_.html

16. Shubnikova, N. (n.d.). *Kinotrening na temu «Perezavantazhennia svoho zhyttia»* [Cinema training on the topic "Rebooting your life"]. <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittya.html>

17. Yablonska, T. M. (2016). *Simeine konsultuvannia yak zasib rozvytku pozytyvnoi identychnosti pidlitka* [Family counseling as a means of developing a teenager's positive identity]. http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2016/10.pdf

18. Yanovskyi, M. I. (2005). *Mekhanizmy psykholohichnoho vplyvu kinematohrafichnoho videoriadu na hliadacha* [Mechanisms of psychological influence of cinematic video sequence on the viewer] [Doctoral dissertation, V. N. Karazin Kharkiv National University].

Дата першого надходження статті до видання: 15.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.02.2026